

STANKO MANESTAR, dipl. ing. građ. (1918.-2007.)

Sve je kolege, prijatelje, znance i štovatelje njegova rada ožalostila vijest da je nedavno umro Stanko Manestar, dipl. ing. građ., ugledan stručnjak, voditelj najsloženijih građevinskih zahvata, čelnik uglednih znanstveno-stručnih institucija i u dva navrata bio je član Izvršnog vijeća Sabora SRH, ondašnje Vlade, kao sekretar odnosno predsjednik Republičkog komiteta za građevinarstvo. Iza njegova bogatoga radnog iskustva ostalo je vrijedno i nezaboravno djelo.

Stanko Manestar rođen je 10. rujna 1918. u Cerju kraj Gračaca, u vrijeme dok mu je otac Franjo kao građevinski poduzetnik radio na gradnji ceste Sv. Rok – Obrovac preko Velebita. Rano je djetinjstvo proveo u Dramlju (tadašnjoj Sv. Jeleni) gdje je završio i osnovnu školu. Građansku je školu završio 1935. u Crikvenici, a nižu i višu gimnaziju 1939. u Gospiću. Iste se godine upisao na Građevni odsjek Tehničkog fakulteta Zagrebu, gdje je diplomirao 1947.

Nakon okupacije zemlje 1941. bio je prisiljen prekinuti studij i vratiti se u Dramalj. Talijanski su ga karabinjeri 1943. uhapsili zbog antifašističke djelatnosti i odveli u logor u Bakru pa potom u Rijeku. Nakon šest mjeseci pušen je uvjetno kući. Odmah se uključio u partizanski pokret. Jedan je od preživjelih sudionika marša preko Matić poljane 1944. godine. Demobiliziran je 1945. i odmah je nastavio prekinuti studij na Zagrebačkom sveučilištu.

Nakon završetka studija, od 1947. do 1949., radio je na gradilištu HE *Nikola Tesla* (danas HE *Vinodol*) kao šef gradilišta i kao pomoćnik upravitelja projekta. Od 1949. do 1959. bio je inspektor za gradnju hidroelektrana u ondašnjoj Jugoslaviji, u komisiji državne kontrole u Beogradu. Od 1950. do

1953. radio je kao glavni inženjer na izgradnji nasute brane Lokvarka, a potom kao upravitelj ukupne gradnje HE *Nikola Tesla*. Od 1953. do 1956. bio je upravitelj gradnje HE *Gojak*, a od 1956. do 1959. radio je kao tehnički direktor poduzeća *Elektrosond* u Zagrebu. Od 1959. do 1966. tehnički je direktor na gradnji HE *Senj*.

Godine 1966. stupio je na dužnost generalnog direktora Instituta građevinarstva Hrvatske (IGH) i na toj je dužnosti ostao sve do integracije IGH s Građevinskim fakultetom u Građevinski institut (GI). Tada je početkom 1977. izabran za predsjednika Građevinskog instituta, na kojoj je dužnosti bio do kraja ožujka 1979. do umirovljenja u rujnu 1980. godine. U dva je navrata 1974. i 1978. biran za člana Izvršnog vijeća Sabora SRH na funkciji republičkog sekretara za urbanizam, građevinarstvo, stambene i komunalne poslove odnosno na funkciji predsjednika Republičkog komiteta kako se ondašnje ministarstvo nazivalo.

Mnogo prije dolaska u IGH bio je zapažen stručni i organizacijski doprinos inženjera Manestra pa je, između ostalog, bio jedan od sudionika (u suradnji s prof. dr. sc. Ervinom Nonveillerom) prvih mjerenja modula elastičnosti stijene za dimenzioniranje tunelske obloge u našoj zemlji na pokusnoj tlačnoj komori HE *Vinodol*. Kao suradnik laboratorija *Elektrosond* bio je uključen u ispitivanje višekomponentne injekcijske mase za injekcijske zavjese hidrotehničkih građevina, posebno za radove u kršu. Radio je također za uvođenje injektiranja i torkretiranja na HE *Nikola Tesla*, ali i na drugim hidrotehničkim građevinama.

Tijekom gradnje HE *Jablanica* od 1949. do 1950., kao inspektor savezne komisije državne kontrole, detaljno je analizirao projekt organizacije građenja prve veće brane u ondašnjoj državi i upozorio na krupne nedostatke koji su ugrožavali kvalitetnu i pravovremenu izgradnju te važne građevine. Zajedno s ekipom stručnjaka ispravio je projekt organizacije građenja. Kasniji je razvoj događaja u cijelosti dokazao ispravnost te njegove inicijative.

Pri gradnji HE *Rama*, koja je započela istodobno, utvrdio je kao inspektor tijekom obilaska terena i analizom raspoložive projektne dokumentacije, greške u pristupu izgradnji te građevine. Na njegov prijedlog obustavljeni su radovi, likvidirano je gradilište i provedeni su istražni i studijski radovi. Na temelju dopunskih istraživanja i ispravljenog projekta radovi na HE *Rama* su nastavljeni i s uspjehom dovršeni. Bio je uključen u uvođenje prvoga suvremenijeg načina iskopa tunela primjenom pokretne skele i odgovarajuće mehanizacije za bušenje, utovar i transport, ali i pri uvođenju prve teleskopske oplate i betonskog topa kod betonira-

nja tunela za HE *Gojak* i HE *Senj*. Time je značajno povećana produktivnost, u odnosu na prijašnji način rada.

Kod gradnje HE *Senj* bio je nositelj koncepcije organizacije izgradnje koja se temeljila na najsvremenijim dostignućima u organizaciji građenja. Primjena je mehanizacije u tehnološkom procesu i operativnim planovima organizacijski povezana i usklađena s osnovnim procesima – iskopom i betoniranjem tunela. Tako su postignuti učinci i rezultati koji su onda pripadali velikim dostignućima.

Bio je jedan od glavnih sudionika u odluci da se zbog vrlo kompliciranih uvjeta temeljenja betonska lučna brana HE *Senj* (Krušcica) zamijeni nasutom branom. O tome problemu mišljenje najistaknutijih ondašnjih stručnjaka koji su bili uključeni u njegovo rješavanje bila su podijeljena pa i oprečna. Stručni argumenti koje je iznio Manestar sa suradnicima bili su presudni da se kao rješenje odabere nasuta brana. Praksa je potvrdila ispravnost toga rješenja, što je utjecalo i na gradnju novih akumulacija u kršu.

Bio je jedan od glavnih promicatelja posebnoga načina betoniranja (zalijevanja) čeličnoga kosog tlačnog cjevovoda na HE *Senj* koji je imao profil 4 m i nagib od približno 30 stupnjeva. Tim je rješenjem značajno ubrzan i pojednostavnjen rad, a ostvarena je zadovoljavajuća kvaliteta ugrađenog betona.

Valja posebno istaknuti doprinos ing. Manestra sanaciji akumulacije Gusić polje za HE *Senj* kod koje su se nakon puštanja u pogon pojavili veliki gubici u bazenu. Sanacija relativno tankim glinovitim tepihom pokazala se vrlo uspješnom.

U pedesetim je godinama prošlog stoljeća inženjer Sanko Manestar bio aktivno uključen u rad niza simpozija i savjetovanja iz područja visokih brana i ostalih hidrotehničkih građevina.

Na tim je stručnim i znanstvenim skupovima sudjelovao s referatima i stručnim diskusijama.

Na simpoziju hidrograđevinarstva ondašnje Jugoslavije 1955. godine podnio je referat pod naslovom: *Gradnja dovodnog tunela HE Gojak primjenom suvremenih metoda rada*. Taj je rad iste godine tiskan i u *Građevinaru*. Sljedeće je godine bio autor studije o metodama iskopa tunela punim profilom odjednom. Na Simpoziju o rješavanju problema projektiranja i izvođenja hidrotehničkih građevina, posebno temeljenje brana Grančarevo Bio je aktivni sudionik, a dijelom voditelj simpozija u Trebinju, u rješavanja problema projektiranja i izvođenja hidrotehničkih građevina, a osobito temeljenjem brane Grančarevo održanom šezdesetih godina u Trebinju. Održao je brojna stručna javna predavanja o trima hidroelektranama čiju je gradnju vodio (HE *Nikola Tesla*, HE *Gojak* i HE *Senj*).

Kao tehnički direktor *Elektrosonda* (1955. - 1959.) mali laboratorij razvio je u dobro opremljen laboratorij za istraživački rad na području injektiranja i konsolidacije tla. U tom istraživačkom središtu osposobljen je veći broj stručnjaka iz toga područja.

Nastojao je povezivati stručnu operativu s istraživačkim institucijama pa je njegov dolazak na mjesto direktora IGH bio logičan. Dolaskom na mjesto generalnog direktora IGH-a svoje je veliko i bogato radno iskustvo te organizacijsku sposobnost iskoristio za napredak toga Instituta. Razdoblje njegovog vođenja Instituta građevinarstva Hrvatske obilježeno je značajnim poslovnim uspjesima i njegovom permanentnom usponu u pogledu opremljenosti te materijalne i kadrovske osposobljenosti za davanje kvalificiranih istraživačkih rezultata potrebnih građevinskoj struci i toj grani gospodarstva.

Osim unapređenja rada samog Instituta bio je protagonista suradnje sa znanstveno-istraživačkim i znanstveno-nastavnim institucijama u Hrvatskoj i izvan njenih granica, s institucijama iz republika bivše zajedničke države ali i s onima iz Čehoslovačke, Mađarske i dr.

Kao aktivan član republičkih tijela koja su donosila odluke o razvojnim projektima te kao član Izvršnog vijeća Sabora SRH dao je poseban doprinos razvoju hrvatskog građevinarstva, a posebno izgradnji važnih infrastrukturnih projekata kao što su: autocesta Zagreb-Karlovac, mosta kopno-otok Krk, tunela Učka, zagrebačka obilaznica, obilaznica Crikvenice i dr.

Aktivno je sudjelovao dugi niz godina u stručnim društvenim organizacijama. Bio je u rukovodećim tijelima krovne strukovne organizacije u Savezu građevinskih inženjera i tehničara Hrvatske i u dva mandata njezin predsjednik. Zapažena je njegova podrška i doprinos Savezi jugoslavenskih laboratorija za ispitivanje materijala i konstrukcija.

Posljednje godine svoga života živio je povučenu u krugu svoje obitelji, vjerojatno iz zdravstvenih razloga.

U cjelokupnom životu i radu Stanka Manestra dolazile su do izražaja njegove ljudske odlike humanog i tolerantnog čovjeka. Druželjubiv i pun razumijevanja za druge bio je spreman shvatiti teškoće kolega i suradnika te pomći u njihovom svladavanju. Svima koju su ga poznavali, a naročito onima koji su imali zadovoljstvo da s njim surađuju ostat će u vrlo prijatnoj uspomeni.

Stanko Manestar će ostati zabilježen kao istaknuta osoba u struci i društvu s velikim doprinosima hrvatskom građevinstvu.

V. S.